

IZANAREN OIHALETAN

LUIS MARI MUJICA

NIRE HITZA

Nire hitza berea da,
nire hitza hazia bezela
udagoenaren sabelean,
katilu hotzaren ur asperrak
ez du niregan ikaspen,
nire hitzak gauaren itzalpea
harridurazko argiz,
astiro ta larriro
hitzok dabiltz
ederra kreatzen...

Nire hitzean,
nire irudimen ta pentsamenean
gauzak «dirade»,
gauzek «diraute»,
gauzek «izena dute»,
inguruak nire berban aurkitzen
goiduraren elkarte,
lexikoak eta legeak alferrik dabiltz
hesiak jartzen,
nik gauza itzalen mamiduran ere
ederdura topatzen,

ezaren geografiak
ez nau beldurtzen,
fruta helduaren amorrazioak
irudimena dit zigortzen,
hitzaren aizkorak
bertsoaren soina moldatzen,
verbum edo hitz honetan
gauzagoa, izanagoa
naiz etengabe sentitzen...

Nire hitza beti da goren...

JAIO NAIZ ZURE HEGALETAN

Jaio naiz zure hegaletan,
jaio ni ur urdin-beltzetan
nola harri gordina
putzu alferretan...

Harritzen naiz zure zurean
—zure beraldikotasunean—,
arratsak zigortu nau
suaren erauntsiz,
bakardadeak bete
guztiaren geografiz,
hasi nahi dut oso *izaten*,
hasi *izana* areagotzen,
bide fingabeetan abiatzen,
gauzak kontzientziaz —ezagumenez—
indartzen,
egiztatzen,
izanagotzen...

Hasi nahi dut oro *izaten*...

HIRU AMETS

Hiru amets lan da lan,
hiru amets
dolumina emanenez...,
amore hau nola dan
—amorea gaitza al dan—
galde didazu maldan,
hiru amets
dolumina emanenez...
Amorea dut nagi,

Amorea dut nagi,
amorea nik argi
nola soroan gari
(aih, aih, hainbeste ez hadi!),
hiru amets
dolumina emanenez...

Amorezko mandatu
goizez eman didazu,
amorearen paguz
ezezkoa luzatu...,
hiru amets
dolumina emanenez...

Hiru amets barrendik,
hiru amets...,
amodio hain etsi
etzaida gaur komeni
hainbesteko gaitzeriz
samintsua delarik,
hiru amets
dolumina emanenez...

NORK ETSI

Lizar eder, lizar maite,
arrats-beherak dizu kalte,
udazken gorriz
adarrak zoriz,
arima ahultzen atsekabez
erorbehar mintsu batez
samina jalgiz
aih, noalarik...

Lehen gaztea zinen, berde,
orain berriz zahar ta zimel
—bihotz, zer habil
beheruntz hain amil—,
barneak dolu-sentimen
ta oroien erorkunde,
esan, jardetsi,
pena hau nork etsi...?

HITZEK NAUTE POPULATZEN

Hitzek naute populatzen,
hitzek barrenbiltzen gozo,
gauzen ertzak gorakatzen
asmo galanten erasoz
—haitzak, soroak, mailoak,
gari horiak eta arto—,
ikusia amorez nabil
birkreatzen egunero,
gauza isilen harridura
bihotzaldean kantu harro,
sabelpeko erasoa
uztaldian hitz gorengo,
nire inguruko giroa
ederraren ozeano...,
hitzek naute populatzen,
hitzek barrenbiltzen gozo!

SAGAR GEZA JATEN...

Txoria adar xumean
sagar geza jaten,
txoria zuhaitzean
morroin sagarraren,
xurga ta xurga nabil
muina *izatearen*,
«hau, hori ta bestea
gizonen etsipen»,
ah, jotzen ta kolpatzen,
hausten ta zigortzen,
igotzen eta jeisten
nabil etengabe,
«bizi behar nahitaez,
gauzak utzi ihesten...»,
txoria nagitu da
hainbat limoi jaten,
sagarraren mamiak
bigundura gailen,
«jaio ta bizi behar,
ikasi etsitzen...»,
ezinbesteak ez du
irteera besteren,
«zaidan hau *beste izaten*
ze zaila gertatzen»,
txoria adar xumean
sagar geza jaten...

LUR-AMAK HATSA LODIA

Lur-amak hatsa lodia,
lurrak hazia goren,
arto ta gari helduek
margo makurren plazer
(gozamen larriagorik,
esan, dasta al daiteke?),
uztaren sukar altua
odol gaiztoen kolpez,

bai, aleak hausten dabiltz,
ale gizenak lehertzen,
esperma tiranikoak
erauntsitan han-hemen,
goldearen zakil latzak
oparia ondoren,
izadiak erasoka
erditzearen ozen,
lurraren sabel biguna
goldearen oinazez,
—zer erditu da, zer eten?—
oro oihu ta goresmen,
lur-amak hatsa lodia,
lurrak hazia goren.
ta lurrarekin batean
ene kantua gailen...!

TXALAPARTAK GAN-DAN-BAN

*Txalapartak gan-dan-ban,
txalapartak dan-ban-gan,
txalapartak ban-gan-dan...*

Herio ta amoreta
elkar borroka zaizkit,
arratsak jalgi itagiak
oraindikan zintzilik,
herioa zoro dator
maite-hariak hautsiz,
kosmoak basapizti ta
zezen beltzen erauntsi,
ekaitzen, ozeanoen
otzikarak ilundi,
azkazalen ahaleginak
setatiegi dabiltz,
altxairuen *altxagurak*
bizkorragotzen antsiz,

ozpin suminduak ere.
deadarka barrendik,
kolpeak, zartakoak ez
leunberatzen oraindik,
herioa ta amorea
elkar borroka zaizkit,
dena errape gizen ta
mahats bilduen lubizi,
izan, izan, izan nahi dut,
bainan ez *jasan* soilik,
borroka, agonia, lehia
ene hitzen geografi,
jo, hautsi, apurtu behar,
aih, jarraitzeko bizi...!

Txalapartak dan-ban-gan

PIKOKETA-KO PAGADIAN

Kolorearen hats sumin,
gorri basatiaren grin
—oro hori, beilegi, karmin—,
pagadiak
giza antsia
odol bizkor baten astin!

EGUZKIAREN SEMEA NINTZEN

Eguzkiaren semea nintzen,
eguzki olatuetan biltzen nintzen,
mendiak, asmoak, ibarrak, gogoak
ikara goritan nereganatzen,
eguzkiak mahatsaren ardo irakinaz
gauzak oro egosten...

Garitegiaren kalenturan
kolore gizenak altxatzen ziren,
eguzkiaren sukarrak artaburuen grinan
ezpain basatiak jartzen zituen,
eguzkiaren behatzak
gereziodoen odol-tantak
areagotzen zituen,
eguzkiaren gorrotoak
lurraren egarria
su eta zigor bihurtzen zuen,
eguzkiaren beso fingabeek
itzalaren izena alferrikakoa egiten zuten,
eguzkiaren argitan gauza oro
labe eta arrago gertatzen zen,
ene izadia, ene natura
larriagoa, handiagoa, *izanagoa* bihurtzen zen,
eguzkiaren erauntsi goritan
gauzen *noiz-a*, *nora* eta *nongo-a*
argiagoa bilakatzen zen
eta poeta honen gogo eta unea
zutiagoa, altuagoa itzultzen...

Bai, eguzkiaren semea nintzen...

HARKAITZAK HANDIAGO

Harkaitzak handiago,
aparrak beraldikoago,
ur berdeen eragina
barnera bizkor,
zeruen beruna
itsasoan zigor,
mila artasoro
gauzen soroan mozkor...

Lerroen ihesiak, soroen joanak
oihua sakonago,
mahats ernegatuen mozioak
bultzada gorago,
hondartzaren egarrian
txirla zuriago...

Haitz borobilak zartatzen zeuden
nola suharria desertuan,
ekitearen —izatearen— tormentuak
niregan mailuaren setamen...

GIZON KOSMIKOA

Han zebiltzen ekiten
basurdeen haginak,
han zebiltzen jarduten
asmo zitelen doinu makurrak,
han zorigaitza ta erorbeharra
setaz sumintzen.

Hitz bizkor-geometrikoak
asmoaren gelatan borrokan,
arrubioek seme ernegatuak
erditzen zituzten,
galburuaren mozkor lodiak
burua apaltzen zuen,
ezinaren aurka ekiten zuten,
labe, sabel ta zakilen lehiak
adatsak —dena makal, dena baldan—
arratsari eskaintzen ziren,
mundu bolkantsu, arrazoiingabeak
gizonen adimenetik ihes egiten zuen,
ni *hilargiki, eguzkiki*
gauzetan isladatzen nintzen,

begien sua izarren dardaizoz
nahasten zitzaidan,
ozpin irainduen hitza
astinagoa gertatzen zen
eta itsasoak kristalen irakinean
gizon kosmikoa
legarik gabea,
legerik gabea,
mugarik gabea
experimentatzen zuen...

NIRE ESKUA DOA HUTSUNEAN

Nire eskua doa hutsunean
—hutsune betean—,
nire eskua doa
isildura izkutuan...

Izakien zokoa barrenbetetzen ari naiz,
gauzen eza ta gabezia
barrenbiltzen ari naiz,
nire eskuz aztatzen eta populatzen
itzalen desargia,
nire eskuz (*tasunaren* ozeanoz)
ezdadea baiezkoa egiten,
gizonaren asmoa
emankorragoa bihurtzen...

Su bejetal-izugarrien itsasoak
giza bakea zigortzen,
laben bultzada agonikoa
haragien metalean hausten,

basakatuen zain zapalduak
une oro ematen,
hilargiaren hitz ludikoak
lubizitan higitzen
eta gesalaren asmo gazia
urpean gozaten...

Bai, eskuok lan da lan ari dira
hitza izateari ematen,
tasuna ezari eskaintzen,
ur gaziari
katilu nagusia opaltzen...

HARITZEZKO HILKUTXA

Udazkenaren ondasun
horia adarretan beheruntz,
barren-arratsa
—asper-narratsa—
zeru gordinetik haruntz
(bihotz, oraindik egik bultz!)
sentimen zaharra
penaz baidatza...

Zainak, enborrak ta gerri
haritzak herio-opari,
goi-adarretan
hil-oholak zehatz,
nere hilkutxa haritz hontatik
ene gorputzaren neurriz
sor ditekean
nabil galdean...

Bai, gau batean nahigabez
lurra emango didate...,
ta adar bereak
(berdez hezeak)
ene gorputzaren jabe
bilakatuko beharrez
baratz hotzean,
gau fingabea...

Soin honek nagi eta hotz
bere besotan amoros
duke atsedena,
begion eder
haritz onak (maite arrotz)
bilduko du asmo gozoz
zentzunon neke
eginaz bere...

Begi bion eder-loa,
ene koplen goi-bertsoa
bere oholetan
—ilun-beltzetan—
geldituko da osoa,
horregatik, bada, noa
bidean beherantz
hartzera bere antz...

«Laster datorke aizkora
txikitzera zure enborra,
adarren pena
—altu-gorena—
ene bertsoen axolaz
berkutsatzera gerora
pozezko kezka
ta itxaropenaz...»

ERTZAK, HITZAK IDEIAK

Ertzak, hitzak, ideiak
ezarmen sendoez,
paisajeak dasaida
«naizela» zihurrez
(gaur bidean dabiltzenak
ohardun balitez!),
ederrak lizarrean,
otaloran amets,
koloreen hats bizkorrak
hesietan trakets,
oraingo ederdura
lehen ilun baino ez,
intuizioz bakarrik
dezaket nik mirets,
ederraren mozkorra
zentzunotan minez,
ederdura maitatzen
ikas behar zinez,
gauzak, ertzak, haitzak
maita eta gores,
poeta naizelakoz
zuria zaida beltz,
dena harridura gozo,
kantu eta promes...